Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst	: 30 oktober 2026	Referentie	: 26/MCEA/02062	Telefoon	: (088) 496 04 21
Bijlage(n)	:	Behandelaar	: Coen Bongers	E-mail	: info@cea.nl

Onderwerp **Reactie Habeo+ - Reactie uitvoeringstoets conceptrapport eindtermen 2027**

De uitvoeringstoets bestaat uit het conceptrapport eindtermen 2027 en onderstaand formulier met een aantal vragen.

1. Biedt het conceptrapport voldoende handvatten voor een vertaling naar een opleidings- en toetsprogramma voor uw onderwijsinstelling, organisatie en/of stagebureau?

Voor HABEO+ vormt de uitvoerbare en consistente implementatie van de voorgestelde kaders een belangrijk aandachtspunt. Gelet op de verschillen in rollen, verantwoordelijkheden en positionering van opleidingsinstellingen, praktijkopleiders en stagebureaus kan niet zonder meer worden uitgegaan van een uniforme toepassing van de eindtermen. Een succesvolle implementatie vraagt daarom om heldere definities, eenduidige interpretatiekaders en concrete afspraken over verantwoordelijkheden, beoordeling, kwaliteitsborging en onderlinge afstemming. Een dergelijke uitwerking draagt bij aan een consistente realisatie van de beoogde leeruitkomsten, terwijl tegelijkertijd voldoende ruimte behouden blijft voor maatwerk en aansluiting bij uiteenlopende onderwijs- en praktijkcontexten. In dat verband achten wij een nadere concretisering van governance, monitoring en kwaliteitsborging essentieel.

Daarnaast zijn wij van mening dat de beoogde conceptuele benadering in de huidige formulering van de eindtermen nog onvoldoende tot uitdrukking komt. De uitwerking voor Accountancy-MKB legt sterk de nadruk op afzonderlijke beroepsproducten, waardoor het risico ontstaat dat de opleiding wordt ervaren als een verzameling losse opdrachten. Hierdoor dreigt de samenhang tussen kennis, vaardigheden, beroepshouding en professionele oordeelsvorming naar de achtergrond te verschuiven, terwijl juist de integratie van deze elementen de kern vormt van het accountantsberoep. Tevens bestaat het risico dat het behalen van leeruitkomsten ondergeschikt raakt aan het produceren van een groot aantal beroepsproducten, hetgeen de studeerbaarheid van de opleiding kan beperken.

Het rapport stelt dat instellingen ruimte behouden om eigen keuzes te maken ten aanzien van onderwijsinrichting en toetsing. Tegelijkertijd bevat hoofdstuk 6 een omvangrijk stelsel van kaders en uitgangspunten. De feitelijke ruimte voor eigen invulling lijkt daarmee vooral te worden vormgegeven als autonomie binnen duidelijk afgebakende randvoorwaarden. Voor een succesvolle implementatie achten wij het van belang dat instellingen, binnen de gestelde kwaliteitskaders, voldoende ruimte behouden om eigen accenten te leggen die aansluiten bij hun onderwijsvisie, doelgroep en organisatorische context.

Wij waarderen het voornemen van de CEA om, waar nodig, aanvullende handreikingen te ontwikkelen ter ondersteuning van de implementatie. Dergelijke handreikingen

kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan een consistente interpretatie en toepassing van de kaders. Daarbij achten wij het van belang dat deze een ondersteunend karakter behouden en voldoende ruimte laten voor maatwerk. Handreikingen dienen richting te geven aan de toepassing van de eindtermen, zonder uit te groeien tot feitelijk verplichte uitvoeringsvoorschriften.

Tegelijkertijd herkennen wij in de voorgestelde richting belangrijke uitgangspunten die aansluiten bij de reeds ingezette beleidslijn van HABEO+, waarin de integratie van theorie en praktijk centraal staat. Met uitzondering van het vak AA3 worden de huidige postbachelorvakken reeds afgesloten met een beroepsproduct in combinatie met een mondelinge beoordeling. De theoretische postinitiële opleiding wordt daarmee beoordeeld aan de hand van producten die direct aansluiten bij de Praktijkopleiding. Op basis van deze ervaringen zien wij goede mogelijkheden om deze systematiek in de toekomst ook voor AA3 toe te passen.

De voorgestelde integratie van theorie en praktijk sluit bovendien goed aan bij de positie van HABEO+ als aanbieder van de postinitiële opleiding, praktijkopleider en uitvoerder van een eigen stagebureau. Hierdoor bestaat zowel inhoudelijk als organisatorisch een sterke aansluiting tussen het voorgestelde model en het huidige aanbod op het gebied van opleiding, praktijkbegeleiding en stageorganisatie.

Tot slot merken wij op dat onze invloed zich beperkt tot de postinitiële fase van de opleiding. De inrichting en uitvoering van de initiële opleiding vallen buiten onze verantwoordelijkheid en beïnvloedingssfeer. Bij de verdere uitwerking van het geïntegreerde opleidingsmodel is het daarom van belang rekening te houden met de afhankelijkheden en randvoorwaarden die voortvloeien uit keuzes die binnen de initiële opleidingen worden gemaakt. Alleen dan kan een samenhangend en uitvoerbaar stelsel ontstaan waarin de verschillende opleidingsfasen optimaal op elkaar aansluiten.

2. Welke eventuele concrete knelpunten verwacht u bij de implementatie van de eindtermen 2027 voor uw organisatie ?

Uniforme operationalisatie en uitvoerbaarheid
De uniforme operationalisatie van de eindtermen vraagt nadrukkelijk aandacht. De voorgestelde eindtermen hebben betrekking op de volledige opleidingsketen, bestaande uit de initiële opleiding, de postinitiële opleiding en de Praktijkopleiding, inclusief stagebegeleiding. Binnen deze keten vervullen de betrokken partijen verschillende rollen en verantwoordelijkheden. HABEO+ verzorgt de postinitiële opleiding, de Praktijkopleiding en het stagebureau, maar is niet betrokken bij de initiële opleiding. Andere instellingen combineren juist de initiële en postinitiële opleiding zonder verantwoordelijkheid te dragen voor de Praktijkopleiding, terwijl accountantsorganisaties veelal verantwoordelijk zijn voor de praktijkbegeleiding zonder zelf onderwijs aan te bieden. Deze diversiteit onderstreept het belang van heldere kaders, eenduidige interpretaties en duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden, zodat een consistente toepassing van de eindtermen wordt gewaarborgd en effectieve afstemming tussen onderwijsinstellingen, stagebureaus en accountantskantoren mogelijk wordt gemaakt.

Complexiteitsniveaus assurance-opdrachten
Op enkele onderdelen achten wij een verdere uitwerking wenselijk. Dit geldt in het bijzonder voor de voorgestelde indeling van overige assurance-opdrachten in drie complexiteitsniveaus. Een dergelijke classificatie kan in de praktijk leiden tot uiteenlopende interpretaties en discussies over de juiste kwalificatie van opdrachten. Dit risico achten wij met name aanwezig bij subsidiegerelateerde opdrachten.

Vanuit het oogpunt van uitvoerbaarheid, rechtszekerheid en eenduidigheid geven wij de

voorkeur aan een onderscheid tussen complexe en minder complexe opdrachten. Complexe opdrachten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op Europese subsidieregelingen, zoals EFRO, Eurostars en Horizon Europe. Opdrachten voor de centrale en decentrale overheid en Nederlandse fondsen kunnen in veel gevallen worden aangemerkt als minder complexe opdrachten. Een eenvoudiger classificatiemodel draagt naar onze mening bij aan een consistente toepassing en vermindert interpretatieverschillen in de praktijk.

Tot slot rijst de vraag waarom de beroepsactiviteiten **MKB 2.3.0** en **MKB/ASS 3.2.0** niet zijn samengevoegd tot één overkoepelende beroepsactiviteit "Overige assuranceopdrachten". Daarbij kan worden overwogen ook **MKB 3.5.0** hierin te integreren (is immers ook geen wettelijk verplichte controle). Een dergelijke clustering draagt bij aan een meer eenduidige en overzichtelijke set eindtermen, vermindert onnodige detaillering en vergroot de uitvoerbaarheid en toepasbaarheid binnen de opleidingspraktijk. Tevens kan hiermee de transparantie en consistentie van de beoordeling en examinering worden versterkt.

Instroomprofiel en vrijstellingen
Het voorgestelde instroomprofiel voor de postinitiële opleiding biedt bewust ruimte voor maatwerk door uit te gaan van een aantoonbare basis in de relevante EU-vakgebieden en een reële verwachting dat de kandidaat het opleidingstraject met succes kan afronden. Hoewel deze open formulering flexibiliteit mogelijk maakt, roept zij tevens vragen op over de uniformiteit van de toepassing tussen instellingen. Om consistente toelatingsbesluiten te bevorderen, achten wij het wenselijk dat nader wordt verduidelijkt hoe deze criteria worden geïnterpreteerd, beoordeeld en geborgd.

Daarnaast bestaat behoefte aan nadere richtlijnen voor situaties waarin studenten binnen de initiële opleiding reeds onderwijs hebben gevolgd dat inhoudelijk overeenkomt met onderdelen van de postinitiële opleiding. In dat kader achten wij het van belang dat duidelijk wordt onder welke voorwaarden vrijstellingen kunnen worden verleend en welke eisen daarbij gelden ten aanzien van inhoudelijke gelijkwaardigheid, onderbouwing en besluitvorming. Een uniforme benadering draagt bij aan transparantie, rechtsgelijkheid en voorspelbaarheid voor zowel studenten als opleidingsinstellingen. In de huidige bachelor AC bestaat de mogelijkheid om in de zogenaamde vrije ruimte één of meerdere minoren te volgen uit de postinitiële opleiding (Avans-Habeo+ /Nyenrode). Door deze mogelijkheid wordt de totale doorlooptijd verkort en de studeerbaarheid vergroot. Met verwijzing naar ons overleg van 29 oktober j.l. is in casu de vraag of deze mogelijkheid blijft bestaan.

Praktijkopleiding en toepassing van simulaties
Ook ten aanzien van de Praktijkopleiding achten wij verdere concretisering noodzakelijk. In de huidige tekst wordt aangegeven dat simulaties slechts voor een beperkt aantal eindtermen en uitsluitend bij uitzondering kunnen dienen als alternatief voor praktijkervaring in de werkomgeving. Voor een uitvoerbare en consistente toepassing is het van belang te verduidelijken op welke eindtermen deze mogelijkheid betrekking heeft en welke situaties als uitzonderingsgevallen worden aangemerkt. Tevens verdient het aanbeveling om expliciet vast te leggen wie verantwoordelijk is voor de ontwikkeling, uitvoering, begeleiding, beoordeling en kwaliteitsborging van simulaties.

Juist voor kleinere mkb-accountantskantoren zonder eigen auditpraktijk kunnen hoogwaardige simulaties een waardevolle aanvulling vormen op praktijkervaring die niet of slechts beperkt beschikbaar is. Dit geldt bijvoorbeeld voor beoordelingsopdrachten, subsidiecontroles en vrijwillige controleopdrachten. Een dergelijke benadering kan bijdragen aan een bredere toegankelijkheid van de Praktijkopleiding, zonder afbreuk te doen aan de vereiste kwaliteit en aantoonbare ontwikkeling van beroepscompetenties.

Door simulaties op een zorgvuldige en gecontroleerde wijze in te zetten, kan relevante praktijkervaring worden geboden op terreinen die voor een deel van de studenten in de dagelijkse beroepspraktijk minder toegankelijk zijn.

Ook de passages over didactiek en geïntegreerde toetsing vragen om nadere uitvoeringsafspraken. Daarbij dient duidelijk te zijn welke deskundigheid, kwalificaties en bevoegdheden van begeleiders en beoordelaars worden vereist en op welke wijze het beoogde eindniveau wordt geborgd. Een geïntegreerde benadering vraagt om een heldere verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen opleiders, accountantskantoren, stagebureaus en de RPO. Door duidelijke regie en afstemming kan worden voorkomen dat studenten worden geconfronteerd met overlappende bewijslasten, dubbele beoordelingen, uiteenlopende beoordelingscriteria of onnodige vertragingen in hun opleidingstraject. Daarmee wordt niet alleen de uitvoerbaarheid vergroot, maar ook de transparantie en effectiviteit van het opleidingsmodel versterkt.

3. Welke mogelijkheden en uitdagingen ziet uw organisatie specifiek voor het begeleiden en beoordelen van trainees?

HABEO+ ziet binnen het voorgestelde kader kansen om de kwaliteit, samenhang en effectiviteit van het opleidings- en begeleidingstraject verder te versterken. De beoogde integratie van theorie en praktijk biedt mogelijkheden om kennis, vaardigheden, beroepshouding en professionele oordeelsvorming meer in samenhang te ontwikkelen, toe te passen en te beoordelen. Hierdoor kan het leerproces beter aansluiten bij de beroepspraktijk en wordt de ontwikkeling van geïntegreerde beroepscompetenties versterkt. In dat licht zien wij tevens mogelijkheden om het vak AA3 nadrukkelijker te koppelen aan een beroepsproduct binnen de Praktijkopleiding, waardoor de verbinding tussen theoretische verdieping en praktische beroepsuitoefening verder wordt versterkt.

Daarnaast biedt het voorgestelde kader kansen om de samenwerking met accountantskantoren verder te intensiveren. Een grotere betrokkenheid van het werkveld bij zowel de inrichting van het leerproces als de begeleiding van studenten kan bijdragen aan een nog betere aansluiting tussen opleiding en beroepspraktijk. Tevens zien wij mogelijkheden om meer maatwerk te realiseren binnen individuele leertrajecten, zodat deze beter aansluiten bij de specifieke werkomgeving, ontwikkelbehoeften en leerdoelen van de student.

Tegenover deze kansen staan enkele aandachtspunten die van belang zijn voor een succesvolle implementatie. Allereerst achten wij het noodzakelijk dat voldoende uniformiteit wordt geborgd tussen opleidingsaanbieders en overige betrokken partijen. Dit is essentieel om verschillen in interpretatie en uitvoering te beperken en te voorkomen dat ongewenste verschillen ontstaan in de wijze waarop studenten aan de eindtermen kunnen voldoen. Een eenduidige toepassing van de kaders draagt bij aan de vergelijkbaarheid, transparantie en kwaliteit van het opleidingsstelsel als geheel.

Het voorgestelde model vraagt om blijvende aandacht voor de deskundigheid, professionele ontwikkeling en ondersteuning van praktijkbegeleiders, opleiders en beoordelaars. De kwaliteit van begeleiding en beoordeling is immers in belangrijke mate bepalend voor het realiseren van de beoogde leeruitkomsten. Investeringen in scholing, kalibratie en kwaliteitsborging zijn daarom noodzakelijk om een consistente en betrouwbare uitvoering te waarborgen.

Tot slot constateren wij dat een nadere beleidsmatige en operationele uitwerking van het voorgestelde kader noodzakelijk is. Heldere, uitvoerbare en breed gedragen afspraken over de inrichting, uitvoering, begeleiding, beoordeling en kwaliteitsborging van het programma zijn essentieel om te komen tot een eenduidige interpretatie en toepassing door alle betrokken partijen. Een dergelijke uitwerking vormt een belangrijke

randvoorwaarde voor een succesvolle implementatie en voor het realiseren van de beoogde kwaliteits- en samenhangsdoelstellingen binnen de vernieuwde opleidingsstructuur.

4. Heeft u nog overige opmerkingen ten aanzien van de implementatie binnen uw organisatie?

Voor HABEO+ vormt de realiseerbaarheid van een uniforme implementatie van de eindtermen binnen opleidingsinstellingen, praktijkopleiders en stagebureaus een belangrijk beleidsmatig aandachtspunt. Gezien de verschillen in rollen, verantwoordelijkheden en positionering van de betrokken partijen binnen het opleidingscontinuüm is een eenduidige interpretatie en toepassing van de voorgestelde kaders niet vanzelfsprekend. Een consistente en vergelijkbare uitvoering vraagt daarom om heldere definities, uniforme uitgangspunten en duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden, beoordeling, governance en kwaliteitsborging.

Daarom achten wij het van belang dat in de verdere uitwerking wordt voorzien in aanvullende richtlijnen, gezamenlijke interpretatiekaders en structurele afstemming tussen opleidingsinstellingen, praktijkopleiders, stagebureaus en andere betrokken stakeholders. Alleen onder deze voorwaarden kan voldoende zekerheid worden geboden dat de eindtermen op een gelijkwaardige wijze worden geïnterpreteerd, toegepast en beoordeeld. Tegelijkertijd dient daarbij ruimte te blijven bestaan voor maatwerk en voor verschillen die voortvloeien uit uiteenlopende onderwijsvisies, organisatorische inrichting en praktijkcontexten. Een zorgvuldig evenwicht tussen uniformiteit en flexibiliteit is daarbij essentieel voor een succesvolle implementatie van de eindtermen 2027 en voor het borgen van de kwaliteit, vergelijkbaarheid en uitvoerbaarheid van het opleidingsstelsel als geheel.